

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. ואכל תאנים והפריש קרבן ואח"כ אכל ענבים להודייהו הויא להו ענבים חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב קרבן.....2
- ב. שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תשע ואכל תשע והפריש קרבן ואח"כ אכל עשירית הויא לה עשירית חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב.....2
- ג. איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמר על העמוד של אבן שהוא של זהב ועל האיש שהוא אשה ועל האשה שהיא איש נשבע על דבר שאי אפשר לו.....3
- ד. אם לא ראיתי גמל שפורח באויר ואם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד.....3
- ה. אמר לעדים בואו והעידוני שבועה שלא נעידך נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה... זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור.....4
- ו. שבועה שאוכל כבר זו שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבועת שוא אכלה עבר על שבועת שוא לא אכלה עבר על שבועת ביטוי.....6
- ז. והוא שניכר לג' בני אדם.....6
- ח. כשמשיבין אותן אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד.....7
- ט. חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה.....8
- י. שקולה מצות ציצית כנגד כל המצות כולן.....9
- יא. שבועה שאוכל כבר זו שבועה שלא אוכלנה כו'... אף על שבועת ביטוי.....11
- יב. שבועת ביטוי נוהגת באנשים... בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו וחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד.....12
- יג. שבועת שוא נוהגת באנשים...ומפי עצמו וחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור.....14
- יד. אחת זו ואחת זו המושבע מפי אחרים חייב.....16
- טו. לא אכלתי היום ולא הנחתי תפלין היום משביעך אני ואמר אמן חייב.....16
- טז. כל העונה אמן אחר שבועה כמוציא שבועה בפיו דמי דכתיב ואמרה האשה אמן אמן.....17
- יז. שבועת העדות נוהגת.....18
- יח. הדרן עלך שבועות שתיים.....18

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

דף כט.

א. ואכל תאנים והפריש קרבן ואח"כ אכל ענבים לחודייהו הויה להו ענבים חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב קרבן

כבר התבאר במסכת נדרים דף יז: שאמר שבועה! שלא אוכל תאנים, וחזר ונשבע שלא יאכל תאנים וענבים כאחת, ושגג ואכל תאנים והפריש קרבן, ואח"כ שגג ואכל ענבים, אינו חייב על הענבים מפני שהן כחצי שיעור ואין מביאין קרבן על חצי שיעור.

ב. שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תשע ואכל תשע והפריש קרבן ואח"כ אכל עשירית הויה לה עשירית חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב

וכן שבועה שלא אוכל עשר שבועה שלא אוכל תשע ואכל תשע והפריש קרבן וחזר ואכל העשירי י"א² שפטור שהרי זה כחצי שיעור ואין מביאין קרבן על חצי שיעור. וי"א³ שחייב שאין זה חצי שיעור כיון שחל כל העשירי איסור בפני עצמו⁴.

וכן הנשבע⁵ שלא יאכל עשר, וחזר ונשבע שלא יאכל עשר ותשע, ואכל עשר והפריש קרבן וחזר ושגג ואכל תשע הרי זה כחצי שיעור, ואין מביאין קרבן על חצי שיעור, שענין שבועה אחרונה שלא יאכל תשע ועשר. פירוש הדבר כך הוא שמתחילה נשבע שלא יאכל עשר ואח"כ נשבע שלא יאכל עשר ועוד תשע אחרים נוסף על העשר שהם בין הכל תשע עשרה ומה שאכל

¹ רמב"ם הלכות שבועות פרק ד הלכה יד

² דעת הראב"ד שם הלכה טו וכדעת וגירסת תוס'.

³ דעת הרמב"ם לפי מש"כ במרכה"מ שם על פי הלח"מ והכס"מ

⁴ שכל עיקר שבועתו הראשונה שמותר לו לאכול תשע ורק העשירי הוא חיוב ולא מקרי חצי שיעור אלא דוקא כה"ג שלא יאכל עשר ותשע המבואר להלן שהרי הוא כאומר תשע עשרה דלא חלה כלל השבועה על העשר אלא מטעם כולל וכיון שהפריש קרבן פקע מינייהו הכולל כיון שנתכפר לו נתכפר גם הכולל והבן זה.

⁵ רמב"ם שם הלכה טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

עשר ולא אכל העשר האחרים ואח"כ אכל התשע האחרים הוא חצי שיעור מפני שכללם עם העשר הראשונים והוא פטור.⁶

**ג. איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמר
על העמוד של אבן שהוא של זהב ועל האיש שהוא אשה
ועל האשה שהיא איש נשבע על דבר שאי אפשר לו**

כבר התבאר לעיל דף כ. ודרף כה: שבכלל שבועת שוא⁷ שנשבע על דבר הידוע שאינו כן, כיצד כגון שנשבע על האיש שהוא אשה, ועל האשה שהוא איש, ולא שאומר בפ"י זה האיש אני נשבע שהוא אשה אלא אפי' אומר סתם אני נשבע שזה אשה ובאמת הוא איש, ועל עמוד של שיש שהוא של זהב, וכן כל כיוצא בזה.

ד. אם לא ראיתי גמל שפורח באויר ואם לא ראיתי נחש

נקורת בית הבד

נשבע שראה⁸ גמל פורח באויר, אמרו לו היאך נשבעת לשוא ואמר עוף גדול ראיתי ובגלל גודלו כינתיהו גמל, וכך היה בדעתי אין זה כלום, שאין כל אדם קוראין גמל אלא לגמל ובטלה דעתו אצל כל אדם ולוקה, משום שבועת שוא וכן כל כיוצא בזה.

⁶ וכגון דקאמר עשר אלו ואח"כ נשבע על עשר אלו ותשע אלו וכדכתבו התוס' ז"ל דאם לא כן הוי כנשבע על תשע ואח"כ על עשר דלא חייל ודייק לישניה דכתב תשע ועשר ולא קאמר תשע עשרה והשתא אתי שפיר דהוי זה דומיא ממש דתאנים וענבים.

⁷ רמב"ם פ"א ה"ד, שו"ע יו"ד סי' רלו סעי' ד וש"ך ס"ק י

⁸ שם הכ"א ושו"ע שם סעי' ה וש"ך ס"ק יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

הנשבע⁹ על דבר שהוא גוזמא קצת, כדי להחזיק דבריו לא הוי שבועת שוא¹⁰. וי"א¹¹ שהוי שבועת שוא א"כ נשבע על דבר שהוא אמת רק בעיני בני אדם הוא גוזמא קצת ואין מאמינים לו.

ה. אמר לעדים בואו והעידוני שבועה שלא נעידך נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה ... זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור

כבר התבאר לעיל דף כט: ודרף כזו. שכל הנשבע¹² לבטל את המצוה ולא ביטל, פטור משבועת ביטוי ולוקה משום שבועת שוא ועושה המצוה שנשבע לבטלה. שבדברים שיש בהן מונע מן התורה אין שבועת ביטוי נוהגת בהן¹³.

כיצד, כגון שנשבע שלא יעשה סוכה ושלא ילבש תפילין ושלא יתן צדקה, וכן הנשבע לחבירו שלא אעיד לך עדות זו שאני יודעה או שלא אעיד לך אם אדע לך עדות, אינו לוקה משום שבועת ביטוי אלא הרי זה לוקה משום שבועת שוא מפני שהוא מצווה להעיד. וכן האומר לחבירו שבועה שלא אדע לך עדות, הרי זו שבועת שוא ואינו לוקה משום שבועת ביטוי שאין בידו שלא ידע לו עדות וכן כל כיוצא בזה¹⁴.

הנשבע לבטל המצוה ובשעת השבועה לא היה מוטל עליו המצוה ויתכן שלא יבוא עליו חיוב המצוה לעולם, וי"א¹⁵ שאינו נקרא לבטל המצוה. וי"א¹⁶, שגם בכה"ג נקרא נשבע לבטל המצוה.

⁹ רמ"א שם

¹⁰ בש"ך ס"ק יג ביאר שאיירי כהא דאיתא בס"י רלב סעי' ד שנשבע אם לא ראיתי נחש בקורת בית הכד או חומה גבוהה לשמים, שכן דרך העולם להפליג. שאין קיצבה לדבר שיש אדם שכשיראה מאה אנשים ואומר דרך גוזמא שהם כיוצאי מצרים. ודוקא אם ראה מניין רב של אנשים, אבל אם ראה מעט אנשים ודאי אין שייך דרך גוזמא והוי שבועת שוא וכדמשמע בש"ך שם ס"ק ז.

¹¹ ט"ז שם ס"ק י

¹² רמב"ם שם פ"ה הי"ד, שו"ע שם סעי' ב

¹³ חינוך מצוה רכז

¹⁴ שם הט"ו

¹⁵ ר"י הלוי סי' יא מובא בבאר היטב שם ס"ק י

¹⁶ באר היטב שם בשם הרש"ך ח"ב סי' פב והראנ"ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

נשבע¹⁷ לקיים את המצוה ולא קיים, פטור משום שבועת ביטוי. כיצד, כגון שנשבע שיעשה לולב או סוכה או שיתן צדקה לעני או שיעיד לו, אם ידע לו עדות ולא עשה ולא נתן ולא העיד, הרי זה פטור משום שבועת ביטוי, שאין שבועת ביטוי חלה אלא על דברי הרשות שאם רצה עושה ואם לא רצה אינו עושה שנאמר להרע או להיטיב. לפיכך כל הנשבע להרע לאחרים פטור משבועת ביטוי כגון שנשבע שיכה את פלוני או יקללנו או יגזול ממונו או ימסרנו ביד אנס מפני שהוא מצווה שלא לעשות, אבל מ"מ לוקה משום שבועת שוא.

הנשבע על דבר מצוה דרבנן¹⁸, כגון שלא להדליק נר של חנוכה או שלא לקרוא המגילה או שלא לילך לביהכנ"ס¹⁹, השבועה חלה. וי"א²⁰ שכופין אותו להתיר שבועתו כדי לקיים המצוה וכן אם נשבע לקיים מצוה דרבנן, חייב משום שבועה אם מבטלה. והוא הדין לדבר שהוא מדרש חכמים שאינו מפורש בתורה. במה דברים אמורים, בנשבע שלא לעשות מצוה דרבנן, או לעשות, אבל אם נשבע לעבור על מצות לא תעשה אפילו היא דרבנן²¹, לא חלה עליו שבועה²².

¹⁷ רמב"ם שם הט"ז

¹⁸ שו"ע שם סי' רלט סעי' ו

¹⁹ פתחי תשובה שם ס"ק ב

²⁰ ט"ז שם ס"ק ז ועיין בש"ך שם ס"ק כ ולענין דינא בתשובת ה' חביב סימן ק"ג האריך וכן בתשו' מבי"ט ח"ב סימן נ"א ומהרש"ל והב"ח פסקו דבנשבע לעבור עבירה דרבנן דאף על גב די"א דהשבועה חלה לענין קרבן ומלקות מכל מקום כופין אותו שישאל על שבועתו ולא יעבור וכ"כ העמ"ס ומשמע דאפילו נשבע בכלל דברים המותרים עם דברים האסורים לא יעבור אלא יתיר שבועתו וכן מבואר בתשו' הר"ן גבי כלל הקרן והרבית ועמ"ש מהרש"ל על דברי הטור בשם הרא"ש וז"ל ואין שאר רבותינו מסכימים לזה אלא כופין אותו שישאל על נדרו וכן עיקר עכ"ל ומביאו הב"ח במסקנתו נראה מבואר דאפילו בנשבע לבטל מצוה דרבנן כופין אותו ואע"פ שלא ידעתי מאן רבותינו גם מפשט דברי כל הפוסקים וכן לעיל סימן רט"ו לא נראה כן מ"מ יש להחמיר ועי"ל דהא לא מיירי אלא מעיקר הדין אבל ודאי דראוי לכופו שישאל על נדרו:

²¹ עיין בש"ך ס"ק כ שהקשה "תמיה לי דלעיל סימן רל"ח ס"ד פסק כרמב"ם דבנשבע לאכול פחות מכזית נבלה חייב בשבועה אף על גב דחצי שיעור אסור מן התורה כיון שאין לוקין עליו מה"ת וכאן פסק דאפילו באיסור דרבנן לא חלה השבועה ואפשר ר"ל דאין השבועה חלה שיעבור עליה אלא יש להתירה עוד יש לומר כמ"ש בתשובת מהר"ל ה' חביב סימן ק"ג לדעת הר"ן דדבר דרבנן חמיר טפי מחצי שיעור שאסור מן התורה דכשהוא אסור מן התורה הוי מרבוי' דכל דוקא וליכא לאו מיוחד לאיסורו וכל שאין איסורו מפורש חל עליו שבועה (כמו דבר שהוא מה"ת שאינו אלא מדרש חכמים ואינו מפורש בתורה) מה שאין כן כשהוא אסור מדרבנן דאיכא לאו דלא תסור ועוד דדבר שהוא מדרבנן איכא למימר העמידו דבריהם כשל תורה עכ"ל"

²² עיין בתשובת רדב"ז ח"ב סימן תשל"ד על אותם שקיבלו עליהם תקנת רגמ"ה שלא יגרש את אשתו שלא מדעתה ונשבע שיגרש מי חלה השבועה וכ' דלכולי עלמא חייל השבועה דלא אלים תקנתא דרגמ"ה כאיסורי דרבנן ע"ש ובשו"ת הר"ן סימן ל"ח כתב להיפך (פתחי תשובה שם ס"ק ד)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ו. שבועה שאוכל כבר זו שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבועת שוא אכלה עבר על שבועת שוא לא אכלה עבר על שבועת ביטוי

שבועה²³ שאוכל כבר זו, ואח"כ אמר שבועה שלא אוכלנה, הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבועת שוא, שנשבע לבטל את המצוה לעבור על שבועתו, שהרי מצוה עליו לאכלה ועבר מיד ולוקה על שבועה שנייה בין אכל בין לא אכל.

ואם יאכלנה קיים שבועתו הראשונה ואינו עובר באכילתה אלא על השניה כיון שלא נתפסה השבועה שמצווה כבר לאוכלה. הלכך מוטב שיאכלנה, כדי שלא יעבור גם על הראשונה.

ואם אמר: שבועה²⁴ שלא אוכל כבר זו, שבועה שאוכלנה, השניה שבועת שוא שהרי זו אסורה עליו לאכלה, ומיד עבר על השניה ולוקה עליה בין אכלה בין לא אכלה, ואם יאכלנה יעבור גם על הראשונה, הילכך מוטב שלא יאכלנה, כדי שלא יעבור גם על הראשונה.

ז. והוא שניכר לג' בני אדם

בשבועת שוא אינו חייב²⁵ אלא אם כן נשבע על דבר שגלוי וידוע לשלושה בני אדם משאר העם כגון איש שהוא איש ואבן שהוא אבן²⁶.

²³ שם הי"ג, שו"ע שם סי' רלח סעי' מז

²⁴ שם הי"ד שו"ע שם

²⁵ שם הלכה כב

²⁶ והנה אם אינו ידוע לשלושה בני אדם ונשבע לשנות, אינו חייב משום שוא, אבל חייב משום לאו דשבועת שקר, ועיין לחם משנה שם פ"א ה"ד ופ"ה הכ"ב. ונראה לומר, דגם בנשבע לשנות את הידוע לשלושה בני אדם כגון על אבן שהיא זהב, דלוקה שתיים, משום שבועת שוא וגם משום שבועת שקר, דבאינו ידוע אינו חייב משום שוא, דלא הוי דבר בטל דבין אמת ובין שקר הוא מצדיק דבריו, רק חייב על שקר אם נשבע לשנות, דהוי שקר, אבל בידוע לשלושה בני אדם, נהי דאם נשבע על אמת כגון על אבן שהיא אבן חייב רק משום שוא, דהוא דבר בטל דאינו צריך להצדיק עצמו בשבועה וכלשון הר"מ פ"א ה"ה, אבל לא משום שקר כיון

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

דבר ידוע אצל החכמים בעלי שכל ומדע שהשמש גדולה מן הארץ מאה ושבעים פעמים, נשבע אחד מן העם שהשמש גדולה מן הארץ, אינו לוקה משום שבועת שוא²⁷, שאף על פי שהדבר כן הוא אין דבר זה גלוי וידוע לכל העם אלא לגדולי החכמים בלבד²⁸.

וכן אם²⁹ נשבע שהשמש קטנה מן הארץ אינו לוקה, ואף על פי שאין הדבר כן מפני שאין זה ידוע לכל אדם ואינו כמי שנשבע על האיש שהוא אשה שהרי לא נשבע אלא על ראיית עיניו שהוא רואה אותה קטנה. וכן כל כיוצא בזה מדברי חשבון תקופות מזלות וגימטריאות וכיוצא בהן מדברי חכמה שאין ניכרין אלא לאנשים אחרים.

ה. כשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת ב"ד

עוד התבאר שם דף כה. שכשמשביעין בבית הדין³⁰ את החייב שבועה³¹, אומרים לו לא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעת המקום על

דאינו שקר, אבל בנשבע לשנות אף בידוע דהוי שוא, מ"מ הוי שקר ג"כ וחייב שתיים. (מנחת חינוך מצוה ל אות ב.)

²⁷ נראה מדברי רבינו ז"ל דמפרש הא דאמר עולא (דף כ"ט) והוא שנדר לג' בני אדם כלומר דאם אינו כן אינו לוקה כלל דאם היה נשבע על השמש שהיא גדולה אין זה שוא משום דכ"ע לא ידעי ליה ואם נשבע שהיא קטנה אינו חייב משום שקר משום דהוא טעה והיה סבור שהיא קטנה למראית עיניו. אבל רש"י ז"ל פירש דמה שאמר עולא הוא דאם אינו ניכר ונשבע על דבר שאינו כן שחייב משום שבועת שקר והרב"י ז"ל בסיומן רל"ו כתב דהרי"ף ז"ל והרא"ש ז"ל מפרשים כרש"י ז"ל ולכך השמיטו הא דעולא דליכא נפקותא בזמן הזה ומשמע גם כן דאית ליה להרב"י ז"ל דרבינו ז"ל פליג על רש"י ז"ל בפירושא דמימרא דעולא וכדכתיבנא. וקשה דבהדיא אמרו בפ"ג בשבועות דפירש"י ז"ל (דף כ"ב) שאמרו שם מתיב רבא איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם וכו' ואמר עולא והוא שניכר לג' בני אדם מעמא דניכר הא לא ניכר עובר משום שבועת ביטוי ואמאי הא אינו ביהא של זהב הוא מותיב לה והוא מפרק לה ניכר עובר משום שבועת ביטוי לא ניכר עובר משום שבועת שקר ע"כ. והוא בהדיא בפירוש רש"י ז"ל. לח"מ שם

²⁸ ואפילו היה הנשבע חכם גדול בתכונה ונשבע שהשמש גדול מן הארץ, פטור משבועת שוא כיון שאין הדבר ידוע לאחרים. אבל אם נשבע שהשמש קטן מן הארץ מספקא לי אם הוא חייב. דאי לגבי ידיה משנה הוא וכן לגבי היודעים כמוהו, ואי לגבי הבלתי יודעים מודיע הוא את הידוע שהרי קטנה היא למראית העין. ומסתברא לי דבהא נמי פטור והטעם שאע"פ שאין הדבר ידוע שהשמש גדולה מן הארץ אינו ידוע בודאי שהיא קטנה מן הארץ אע"פ שרואים אותה קטנה, וזה החכם שנשבע לא נשבע על ידיעתו אלא על ראיות אחרים שרואים אותה קטנה ואינם יודעים אם הדבר כן או לא. (רדב"ז שם).

²⁹ רמב"ם שם הלכה כב

³⁰ שו"ע ונו"כ חו"מ פז ב

³¹ עיין להרב גור אריה לוי זלה"ה בסיומן זה סקמ"ו וזה לשונו, שכתב מחויב שבועה שקפין ונשבע חוזר ונשבע על דעת בית דין ר"ת, עיין אלשיך קצ"ט, עד כאן לשונו. אכן ראיתי להרב תקפו של יוסף ח"ב סימן נ"ד שהאריך, והעלה דלא בעינן לומר על דעת בית דין אלא במי שנשבע בלי חיוב הבית דין, אבל אם אחר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

דעתינו³² ועל דעת בי"ד, ואם נראה לדין שיש בו צד רמאות יש לו לפרש בשבועתו כל צד רמאות שיש להשוב בלבו.

ט. חמורה עבודה כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה

כבר התבאר במסכת נדרים דף כה. ובקידושין דף מ. שמצות עבודה כוכבים³³ כנגד המצות כולן היא שנאמר (במדבר טו פסוק כב) וְכִי תִשָּׁנוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה וּגו'. ומפי השמועה למדו שבעבודת כוכבים הכתוב מדבר, הא למדת שכל המודה בעבודת כוכבים כופר בכל התורה כולה, ובכל הנביאים, ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם³⁴,

שהייבואו בית דין נשבע, הגם שלא אמר על דעת המקום ברוך הוא ועל דעת הבית דין ודאי העל דעתייהו נשבע, יעויין שם. ואם כן דברי הגור אריה לוי הנזכרים משם ר"ת איירי בקפ"ן קודם שיחייבוהו בית דין, ודו"ק. פעמוני זהב סימן שם ס"ק כד

³² הרמב"ם [פי"א משבועות הי"ח] והטור [סעיף ל"ז], ואחריהם נמשך השו"ע לא כתבו על דעת המקום, אבל בברייתא [שבועות ל"ט ע"א] כתוב במקום על דעתנו על דעת המקום. סמ"ע שם סב ועיין ערוה"ש שם יט

³³ רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק ב הלכה ד

³⁴ בגמ' בכל דוכתין איתא רק הכופר בע"ז וכו' ויפלא כי להודיע חומר הע"ז כדאי' חמורה ע"ז וכו' היה נראה ביותר לומר חמורה ע"ז שכל המודה וכו'. גם יפלא הרי הרבה הכופרים בע"ז וגם בהתורה וביותר איכבה נחליט מ"ש רבינו אח"ז הנ"ל, "וכל הכופר בעכו"ם מודה בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם והיא עיקר כל המצוות" ועינינו רואות כופרי ע"ז וגם בתורה לא יאמינו ומהם המאמינים במקצת התורה ולא בכלה ובע"ז לא יאמינו ויכפרו בה.

אבל להתבונן נראה עומק דעת הנאמר מרז"ל בכמה מקומות הנזכרים כי ממהות הענין הזה כי כל הכופר בה מחליט בשכנגדה והמודה בה כופר בשכנגדה, כי כל אמונה אשר איננה כדת של תורה נקראת עבודה זרה ע"ד האמת. כי דעת רבינו ז"ל כי הכופר בנבואה ותורה משמים אינו מבחין ויודע חסדי ה' והשגחתו ודרכיו יתעלה המביאים האדם לשלימותו ולהרימו מעל כל יצורי תבל, וזה אשר עבודתו בהכרה מזויפת בה' עבודתו עבודה זרה כי איננו עובד לאלוקי האמת, ומי אשר לו מושג כוזב בה' יתעלה עובד לע"ז לא לה' האמת, והן הכופר בחסדי ה' בהתגלות השכינה כי הוא יתעלה החפץ חסד משניח ומגלה שכינתו להורות בני אדם הדרך לבוא לשלימותם ויעודם הנכבד הן זה בלתי לו הכרה שלימה מה' ואם עובדו איננו עובד רק למושג לפי דעתו לא לה' אלוקי ישראל ה' האמת, והכופר בכל, בה' ובתורתו וגם בע"ז ובכל אלילי העמים ולא בצבא השמים ולא במעשי בני אדם, הכפירה תבוא בלבבו בהחלט אם כל אשר אנו מיחסים לה' יתעלה ממה שכל עין רואה הכופר הזה ייחס זה להטבע וא"כ יעשה להטבע לאלוהות וכיו"ב מהשבות זרות והן עובד ע"ז וכל כפירה באמונה בזה מחליט אחרת, כי החושב כי חלילה הכל במקרה על כרחך גם לדעתו כח אשר מביא הדברים לעולם אשר בהן יפעל המקרה ונודע דרכי האפקורסים, וכי טבע ענין הזה כמ"ש כי הכפירה באמונה יחליט אחרת ומשונה מהכפירה בשאר ענינים, וא"כ הכופר בע"ז אשר כמ"ש זה האיש המאמין בה' בתורתו כי בלא זה אין עבודתו שלימה ועבודתו עבודה זרה כמ"ש ועבור זה החליטו רז"ל כי כל הכופר בע"ז ע"ד האמת מודה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

שנאמר (שם פסוק כג) מן היום אשר צָוָה ה' וְהִלָּאָה לְדַרְתֵיכֶם, וכל הכופר בעבודת כוכבים, מודה בכל התורה כולה ובכל הנביאים ובכל מה שנצטוו הנביאים מאדם ועד סוף העולם, והוא עיקר כל המצות כולן.

י. שקולה מצות ציצית כנגד כל המצות כולן

כבר התבאר במסכת נדרים דף כה: שאף על פי³⁵ שאין אדם חייב לקנות טלית בת ארבע כנפות כדי שיתחייב בציצית, אלא דוקא אם רוצה להתכסות בטלית בת ד' כנפות חייב להטיל בה ציצית, מ"מ טוב ונכון להיות כל אדם זהיר וזריז במצות ציצית שיהיה לו בגד קטן מצוייץ שילבש אותו כל היום³⁶, כי עיקר מצותה על זכירת המצות ובכל שעה ובכל רגע צריך לכך³⁷, דוגמא לדבר כאדם המזהיר לחבירו על ענין אחד שקושר קשר באזורו כדי שיזכרנו וע"כ יש בה ה' קשרים כנגד ה' חומשי תורה וד' כנפים שבכל צד שיפנה יזכור. ולא ילך ארבע אמות בלא ציצית³⁸.

בכל תורה כולה, כי מי אשר איננו מודה בכל תורה כולה עבודתו ע"ז, וזה נגד המציאות שיהיה כופר בתורה וגם בע"ז כמ"ש. דברי ירמיה שם.

³⁵ טור שו"ע ונו"כ או"ח כד א

³⁶ בספר מקור חיים להח"י כתב שמשמע מדברי השו"ע שאפילו יש לו טלית מצוייצת ואינו לובשו אינו עובר בעשה. אך מדברי רש"י בשבת קלא: משמע שבאופן כזה עובר בכל יום בעשה, ואפילו הטלית אינה מצוייצת אלא שיש לו חומי ציצית בביתו ג"כ עובר בעשה. וכתב דאמנם מדברי התוס' במנחות (מד ע"א ד"ה טלית) לא משמע כן אך מי ירים ראשו נגד דעת רש"י. אמנם אם אין לו ציצית רק בגד בלבד החייב בציצית, אינו עובר בעשה אבל הוא מנודה לשמים בכך שאינו מחזר אחר ציצית. ואם אין לו כלל בגד החייב בציצית הוי רק מדת חסידות לקנות בגד כזה ולהטיל בו ציצית. גם בארצות החיים (המאיר לארץ סק"א) הביא דעת כמה ראשונים שאם יש לו טלית מצוייצת חייב ללבושה. ועוד הביא להוכיח כן ממה שכתב הרמב"ם שהנשבע שלא יתעטף בציצית, נחשב כנשבע לבטל את המצוה, ולכאורה הרי אינו מחוייב ללבוש בגד שיש בו ארבע כנפות, אלא ע"כ שאם יש לו בגד כזה מצוייץ, הרי הוא מחוייב להתעטף בו.

³⁷ כמ"ב כא טו מהאריז"ל שעל פי הסוד יש לשכב בלילה בטלית קטן. עיין מג"א שם (סק"ב) שהאריז"ל הוכיח כן מהגמ' במנחות (מג ע"ב) שאמר דוד המלך בכניסתו לבית המרחץ אוי לי שאעמוד ערום בלא מצוה, משמע שבלילה לא היה ערום ממצות כיון שישן במ"ק. ובאר"ר שם (סק"ד) כתב דמעם האר"י כדי שלא יהא אפילו רגע אחד בלא מצות ציצית.

³⁸ מ"ב ח א, והוא בגמ' שבת (קיה ב) אמר רב נחמן תיתי לי דקיימית מצות ציצית, ופירש"י (ד"ה דקיימתי) שלא הלך ארבע אמות בלא ציצית. ובב"י (סימן יג) הביא בשם שו"ת הרא"ש (כלל ב סימן ט) שאם אינו רגיל לילך ארבע אמות בלא ציצית, ראוי לו לסמוך על החזקה ולצאת בשבת לרה"ר כשהוא לבוש בציצית אף אם לא בדק החומים קודם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

ולפחות יזהר שיהיה לבוש ציצית בשעת התפלה וקריאת שמע ואיתא בזוהר³⁹ פ' שלח לך שהקורא ק"ש בלי ציצית מעיד עדות שקר בעצמו⁴⁰, שקורא פ' ציצית ואינו מקיים המקרא⁴¹.

וגדולה מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצות דכתיב (במדבר טו פסוק לט) וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות יקוק ציצית עולה ת"ר וח' חוטין וה' קשרים י"ג הרי תרי"ג אף על פי שהוא כתוב חסר יו"ד מפרש בתנחומא ג"פ כתיב ציצית בפרשת ציצית וחד מינייהו לציצית שדי ל' לכולהו והיא משלמת המנין.

רשב"י אומר⁴² כל הזהיר בציצית זוכה ורואה פני שכינה כתיב הכא וראיתם אותו וכתיב התם את ה' אלהיך תירא ואותו תעבוד.

ריש לקיש אמר כל הזהיר במצות ציצית זוכה שמשמשים לו ב' אלפים וח' מאות עבדים⁴³ שנאמר (זכריה ח פסוק כג) כה אמר ה' צבאות בְיָמֵינוּ הָהִמָּה אֲשֶׁר יַחֲזִיקוּ עֲשָׂרָה אַנְשִׁים מִכָּל לְשָׁנוֹת הַגּוֹיִם וְהַחֲזִיקוּ בְכַנָּף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר גִּלְכָּה עִמָּכֶם בִּי שְׂמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם.

³⁹ גם בראשונים מצאנו כדברי זוהר. רבינו יונה באגרת המוסר אות ו' כתב 'ולעולם הוי זהיר במצות ציצית ותפילין כי מי שקורא ק"ש זולתם כאלו מעיד עדות שקר בעצמו, וכ"כ המאירי בברכות (יד ע"ב), וכן הביא הב"י בסימן סו בשם שבלי הלקט

⁴⁰ אמנם התוס' בברכות (יד ע"ב ד"ה ומנה) כתבו שיכול לקרוא ק"ש בלא ציצית, ואינו דומה לתפילין שאם אין לו בגד החייב בציצית פטור מציצית לא הוי מעיד שקר. וכ"כ באבודרהם (דיני ק"ש) ובמאירי (ברכות יד ע"ב). ועיין בספר ובחרת בחיים (להגר"ש קלוגר סימן כח) ובערוך השולחן (סימן ח ס"א) כתב דמשמע מלשון זוהר דרובא אם לובש בגד בלא ציצית הוי מעיד שקר [מלבד שעובר בעשה]. וכ"כ בשו"ע הרב (בהג' ריש סימן ח). ועיין חי' רע"א בהג' לשו"ע סימן יח (על המג"א סק"א) כתב שלדברי זוהר אין להסיר המלית קמן בלילה לפני שקורא ק"ש של ערבית כדי שלא יהא מעיד עדות שקר בעצמו, וכן כתב בהגהותיו על הדרך החיים (דיני מי החייבים בציצית). ומבואר מדבריו שסובר דלזוהר גם אם אינו לובש בגד של ד' כנפות בשעת ק"ש הוי כמעיד עדות שקר בעצמו. וכן משמע מדברי המשנ"ב כאן. וכ"כ מהרש"א (ע"ד ע"ב ח"א ד"ה לא) והשפת אמת (שבת לב ע"ב ד"ה בתו"י), וכן משמע מדברי הפמ"ג (סימן סו בא"א סק"ד).

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם ומ"ב ג

⁴² שו"ע ונו"כ שם ו ובשו"ת אגרות משה או"ח ח"ד סימן ד כתב שכיון שנהגו כל ישראל ללבוש בגד החייב בציצית, אסור לשום אדם לעבור על זה, שלא גרע מכל מנהג שחייבין לקיים משום שמע בני וכו' ואל תמוש תורת אמך, אף אם אינו מנהג של קיום מצוה, וכל שכן מנהג זה שיש בו גם קיום מצוה. ועיין עוד בציין אליעזר (ח"ח סימן ד).

⁴³ בפרק במה מדליקין (שבת לב): ופירש רש"י בכנף איש יהודי בשכר הכנף יחזיקו בכנף עשרה אנשים מכל לשון הרי שבע מאות לשבעים לשון וארבע כנפות יש לו הרי אלפים ושמנה מאות. וכתוב בנמוקי יוסף (הל' ציצית יד): וזה מפני שיכירו בזמן ההוא כמה גדולה מצוה זו וכי היא שהגינה עלינו בגולה ומביאה אותנו לחיי העולם הבא. ב"י שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וכל המבטל⁴⁴ מצות ציצית עליו נאמר (איוב לח פסוק יג) לָאָחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וַיִּנְעָרוּ רִשְׁעִים מִמֶּנָּה

בְּכָל עֵת יִהְיֶה בְּגָדֶיךָ לְבָנִים (קהלת ט פסוק ח) זו מצות ציצית⁴⁵, וְשָׁמֵן עַל רֵאשֶׁךָ אֶל יַחְסֵר זו מצות תפילין ראב"י אומר כל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו ומזוזה בפתחו וציצית בבגדו מובטח לו שלא יחטא שנא' והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם.

דף כט:

יא. שבועה שאוכל כבר זו שבועה שלא אוכלנה נו' ... אף על

שבועת ביטוי

מה שהתבאר לעיל שהנשבע שבועה⁴⁶ שאוכל כבר זו, ואח"כ אמר שבועה שלא אוכלנה, הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבועת שוא, שנשבע לבטל את המצוה לעבור על שבועתו, שהרי מצוה עליו לאכלה ועבר מיד ולוקח על שבועה שנייה בין אכל בין לא אכל. אם יאכלנה קיים שבועתו הראשונה ואינו עובר באכילתה אלא על השניה, ואם לא יאכלנה חייב אף משום שבועת ביטוי על הראשונה⁴⁷. הלכך מוטב שיאכלנה, כדי שלא יעבור גם על הראשונה.

⁴⁴ עיין בספר חרדים בהקדמה כי מצות ציצית שהיא מזכרת כל המצות היא סימן להרב ה' מלאה דם להנקם מהרשעים הפושעים בו כדרכיב אם שנותי ברק חרבי לי נקם ושלם ולכן כל איש יפחד ויירא וילבש חרדה וישמו' מעבור מצותו כמפני הרב

⁴⁵ לפי שאמרו רז"ל ויעבור ה' על פניו ויקרא, נתעטף הקדוש ברוך הוא במליתו, וכתוב לבושיה כתלג חיוור, מכאן שהמלית עם ציצית שמתעטף בו יהיה לבן, ונכון הוא. ב"ח. וכ"מ למהר"י ברונא בתשובה כ"י (סי' ע"ג) מנע שלא לעשות מלית משאר גוונים כי אם לבן. שיירי כנסת הגדולה שם. ונראה לי פירושו שהציצית הם התכלית והגמר של מלית והוא מכונה בשם לובן כי אם אין בו ציצית אין מצוה בלבישת המלית וק"ל. וזה לשון נמוקי יוסף סוף הלכות ציצית (יד: ד"ה לבנים) זה מצות ציצית שמלבן תמיד בטהרת הגוף והנפש שלא לתור אחרי לבו ואחרי עיניו. פרישה שם.

⁴⁶ שם הי"ג, שו"ע שם סי' רלח סעי' טז

⁴⁷ רמב"ם הלכות שבועות פרק ה הלכה יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

יב. שבועת ביטוי נוהגת באנשים ... בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו וחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד

כבר התבאר לעיל דף ג. ודרף יט: ששבועת ביטוי⁴⁸ הוא שנאמר בתורה (ויקרא ה פסוק ד) או נפש פי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב⁴⁹, ואפילו אין בו לא הרעה ולא הטבה. והיא נחלקת לארבעה חלקים שתיים להבא ושתיים לשעבר.

כיצד לשעבר שנשבע על דבר שעבר שנעשה⁵⁰ כגון שאכלתי או שזרקתי אבן לים או שדבר פלוני עם פלוני. או שלא נעשה כגון שלא אכלתי⁵¹ או שלא זרק אבן לים או שלא דבר פלוני עם פלוני.

כיצד להבא על דבר שעתיד להיות שיעשה כגון שאוכל או שאזרוק או שלא יעשה כגון שלא אוכל או שלא אזרוק אבן לים הרי אלו שתיים לשעבר ושתיים להבא.

⁴⁸ רמב"ם שבועות פ"א ה"א וה"ב

⁴⁹ עיין סימן רל"ב סעיף י"ב בבאר הגולה לענין שבועה בכתב שהייב לקיים שבועתו ואם לא קיים דינו מסור לשמים ומ"מ בדיני אדם אין לחייבו ועיין בזה בתשובת הר"א מזרחי סימן ע"ג ובתשובת מבי"ט סימן ט' ובתשובת מים רבים הי"ד סימן ס"ח ובתשובת חות יאיר סימן קצ"ד ובתשובת שב יעקב סימן מ"ט ובתשובת נו"ב חלק יו"ד סי' ס"ו ובחלק הו"מ סי' למ"ד אות י"ד שכתב שדבר זה תלוי במחלוקת ראשונים אי חשיב עי"ז שבועת ביטוי ובתשובת ברית אברהם חלק יו"ד סימן נ"ט וס' ובתשובת שמן רוקח ח"ב סימן כ"ז מה שהאריכו בזה

⁵⁰ גם בלשון עבר תפס הרב המחבר הלשון דוקא מה שבידו [לעשות להבא], ולא נקט לשון הר"מ פ"א משבועות ה"ב שכתב גם לשון [שנתן] [שדיבר] איש פלוני וכו', נראה [דעת הרב המחבר] דאינו חייב על לשעבר אלא אם יכול להיות להבא, והר"מ פסק שם ובפ"ה ה"א דגם שנשבע שזרק איש פלוני וכו' חייב, דהיא פלונתא בשבועות כ"ה ע"א רב ושמואל, ורב סובר אף על גב דליתא בלהבא מ"מ חייב לשעבר, רק צריך מידי דאיתא בלאו והן, והילכתא כרב באיסורי. על כן דברי הרב המחבר צ"ע, דנראה מדבריו וכן מבואר אחר זה דצריך שיהא איתא להבא, ובאמת אנן פסקינן כרב דאין צריך איתא להבא, וצ"ע. ועיין בשבועות שם: מנחת חינוך מצוה רכז אות א

⁵¹ דהיינו על זמן שאפשר בלא אכילה שאל"כ הרי זה שבועת שוא כמבואר לקמן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ואפילו בדבר⁵² שאין בו ממש, כגון שישנתי ולא ישנתי, או שאישן ולא אישן⁵³, ואפילו בדבר שאינו יכול לעשותו אלא ע"י אחרים, כגון שנתתי לפלוני או שלא נתתי, או שאתן לפלוני או שלא אתן.

נשבע⁵⁴ אחת מארבע מחלוקות אלו והחליף, כגון שנשבע שלא יאכל ואכל או שיאכל ולא אכל או שאכלתי והוא לא אכל או שלא אכלתי ואכל הרי זו שבועת שקר, ועל זה וכיוצא בו נאמר (שם יט פסוק יב) לא תשבעו בשמי לשקר⁵⁵, ואם נשבע לשקר במזיד לוקה, בשוגג⁵⁶ מביא קרבן עולה ויורד שנאמר (שם ה פסוק ד) ונעלם ממנו והוא ידע ואשם וגו'.

⁵² שו"ע יו"ד סי' רלו סעי' א

⁵³ ועיין לקמן שדוקא במפרש יום או יומים אבל בג' ימים או בסתם הוי שבועת שוא וכן באוכל ולא אוכל
⁵⁴ שם הלכה ג ועיין בגודע ביהודה יו"ד סי' ס"ז דבשבועה שלוחו של אדם כמותו מדיכול לישבע על תנאי ע"ש ועיין בתשובת שמן רוקח שם שחולק עליו ודעתו דשבועה ע"י שליח לא מהני ועיין בנו"ב תניינא חי"ד סימן קמ"ז בתשובה מבן המחבר שהאריך להוכיח כדעת אביו הגאון ז"ל דשבועה חל ע"י שליח וכתב שגם בפסקי מהרא"י סימן רנ"ד מבואר כן ויישב כל ההשגות שהשיגו עליו ע"ש ועי' בספר בית מאיר לאה"ע סימן ק"כ ס"ד דפשיטא לו דשבועה א"א ע"י שליח דלבטא בשפתים כתיב. וכתב על הנו"ב הנ"ל שנעלם ממנו דברי הרמב"ן במסכת ב"ב דקב"ו. ע"ש עוד מ"ש בזה. ולא ראה דהגאון נו"ב בעצמו בספרו צ"ח למסכת ברכות דכ"א הרגיש בזה וגם בנו"ב תניינא שם ובסי' קמ"ח האריך בזה. גם בתשו' ח"ס סימן ר"כ ורכ"ז האריך מאוד וביאר כמה פרטים וחילוקי דינים בענין שבועה ונדר בכתב והחילוק בין אם כתב בלשון עבר או בלשון הווה או בפועל ממש. ובדין שבועה ע"י שליח והחילוק בזה בין דיני אדם לדיני שמים פתחי תשובה שם סי' א

⁵⁵ ומ"מ בלהבא חוץ מה שעובר על לאו זה עובר ג"כ משום כל יחל, ע"ש. וכן הוא דעת (המ"ח) [הריב"ש סי' תמ"ה מובא בכסף משנה] ע"ש שכתב הא דלא מנה הר"מ לאו זה ג"כ לפי שאין דרך הר"מ למנות לאוין הרבה על מצוה אחת, ע"ש. ואני כתבתי בגליון על הר"מ שם, דמ"מ קשה למה לא כתב הר"מ דאם עבר על שבועה דלהבא לוקה שתיים משום לאו הוה ומשום כל יחל, וכמו שכתב בפ"א מניירות ה"ב דאם עבר הנזיר ונילח או ששתה יין או נטמא לוקה שתיים, משום לאו המיוחד בנזיר ומשום כל יחל, ואע"פ דאינו מונה אותו שם במנין המצוות מ"מ לוקה שתיים, וא"כ כאן נמי אם כך הוא דעת הר"מ למה לא ילקה שתיים, ע"ש וצ"ע. ועיין תוס' שבועות ג' ע"ב ד"ה אבל לענין וכו': מנחת חינוך שם אות ה

⁵⁶ ועיין ברמב"ם שם פ"ג ה"ז – יא שביאר "אי זהו שנגת שבועת בטוי שהייבין עליה קרבן עולה ויורד לשעבר כגון שנשבע שלא אכל והוא יודע שאכל וששבועת שקר זו שנשבע אסורה אבל לא ידע שהייבין עליה קרבן זו היא השגגה שהייבין עליה קרבן עולה ויורד בשבועת בטוי לשעבר: וכיצד היא השגגה שהייבין עליה קרבן להבא כגון שנשבע שלא יאכל פת חטים ושגג ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכלה שזה נעלמה ממנו השבועה היאך היתה והרי הוא זוכר את החפץ שנשבע עליו זו היא שנגת שבועת ביטוי להבא שהייבין עליה קרבן: אבל אם נשבע שלא יאכל פת חטים ואכל פת חטים על דעת שהוא פת שעורים הרי זה אנוס ופטור שהרי לא נעלמה ממנו שבועה ולא נעלם ממנו אלא חפץ שנשבע עליו: נעלמה ממנו שבועה היאך היתה ונעלם ממנו חפץ שנשבע עליו הרי זה פטור מן הקרבן כיצד כגון שנשבע שלא לאכול פת חטים ודמה שנשבע שיאכל פת חטים ואכל פת חטים על דעת שהוא פת שעורים שהרי העלם שבועה וחפץ בידו הרי זה כאנוס ופטור: נשבע על ככר שלא יאכלנו ונצטער עליו ואכלו מפני הצער והוא שוגג שהרי דמה שמותר לו לאכלו מפני הצער הרי זה פטור מן הקרבן לפי שאינו שב מידעתו אלא ידע שאסורה היא ואכלה בטעות:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

יג. שבועת שוא נוהגת באנשים... ומפי עצמו וחייבין על

זדונה מכות ועל שגגתה פטור

עוד התבאר שם דף כ: ששבועת שוא⁵⁷ היא שנשבע לבטלה ונחלקת לארבע מחלוקות,

האחת שנשבע על דבר הידוע שאינו כן, כיצד כגון שנשבע על האיש שהוא אשה, ועל האשה שהוא איש, ולאז שאומר בפיו זה האיש אני נשבע שהוא אשה אלא אפי' אומר סתם אני נשבע שזה אשה ובאמת הוא איש, ועל עמוד של שיש שהוא של זהב, וכן כל כיוצא בזה.

השניה⁵⁸ שנשבע על דבר ידוע שאין בו ספק לאדם שהוא כן, כגון שנשבע על השמים שהוא שמים, ועל האבן זו שהיא אבן, ועל השנים שהם שנים וכן כל כיוצא בזה⁵⁹, שזה הדבר אין בו ספק לאדם שלם כדי לצדק הדבר בשבועה.

ואינו חייב⁶⁰ אלא אם כן נשבע על דבר שגלוי וידוע לשלושה בני אדם משאר העם כגון איש שהוא איש ואבן שהוא אבן⁶¹.

⁵⁷ רמב"ם פ"א ה"ד, שו"ע יו"ד סי' רלו סעי' ד וש"ך ס"ק י

⁵⁸ שם הלכה ב

⁵⁹ עיין בט"ז ס"ק ח שהביא מהב"י שה"ה אם ראה מטר יורד ונשבע שהפירות יהיו בזול לוקה משום שבועת שוא, מפני שדבר ידוע לכל הוא. ולכאורה תלוי זה לפי המקום והזמן, שהרי בזמן הזה אפילו יורד מטר אינו ודאי שיהיה בזול.

⁶⁰ שם הלכה כב

⁶¹ והנה אם אינו ידוע לשלושה בני אדם ונשבע לשנות, אינו חייב משום שוא, אבל חייב משום לאו דשבועת שקר, ועיין לחם משנה שם פ"א ה"ד ופ"ה הכ"ב. ונראה לומר, דגם בנשבע לשנות את הידוע לשלושה בני אדם כגון על אבן שהיא זהב, דלוקה שתיים, משום שבועת שוא וגם משום שבועת שקר, דבאינו ידוע אינו חייב משום שוא, דלא הוי דבר בטל דבין אמת ובין שקר הוא מצדיק דבריו, רק חייב על שקר אם נשבע לשנות, דהוי שקר, אבל בידוע לשלושה בני אדם, נהי דאם נשבע על אמת כגון על אבן שהיא אבן חייב רק משום שוא, דהוא דבר בטל דאינו צריך להצדיק עצמו בשבועה וכלשון הר"מ פ"א ה"ה, אבל לא משום שקר כיון דאינו שקר, אבל בנשבע לשנות אף בידוע דהוי שוא, מ"מ הוי שקר ג"כ וחייב שתיים. (מנחת חינוך מצוה ל אות ב).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

שלישית⁶² שנשבע לבטל את המצוה, כיצד כגון שנשבע שלא יתעטף בציצית, שלא ילבש תפילין, ושלא ישב בסוכה בחג הסוכות, ולא יאכל מצה בלילי הפסח, או שיתענה בשבתות ובימים טובים וכן כל כיוצא בזה.

רביעית שנשבע⁶³ על דבר שאין כח בו לעשות, כיצד כגון שנשבע שלא יישן שלשה ימים לילה ויום רצופים, או שלא יטעום כלום שבעה ימים רצופים⁶⁴ וכן כל כיוצא בזה. או שנשבע שלא יאכל מכל פירות שבעולם⁶⁵, הוי שבועת שוא ומלקין אותו, ואין אומרין יעור זה עד שיצטער ויצום עד שיצטער ולא יהיה בו כח לסבול ואח"כ יאכל או יישן, אלא מלקין אותו מיד משום שבועת שוא ויישן ויאכל בכל עת שירצה. נשבע סתם שלא ישן ושלא יאכל, הוי כאילו נשבע שלא יעשה לעולם, והוי שבועת שוא.

כל הנשבע⁶⁶ שבועת שוא מארבע שבועות אלו עובר בלא תעשה, שנאמר (שמות כ פסוק ז) לא תשא את שם ה' אלהיך לשווא, ואם היה מזיד לוקה⁶⁷

⁶² שם הלכה ו

⁶³ שם ה"ז וה"כ וש"ע סעי' ד

⁶⁴ ועיין במ"ז ס"ק ט שכתב הטעם משום שהוא כנשבע להמית את עצמו והוי ליה כנשבע לבטל המצוה. ולכאורה צ"ל שכוונתו, שהרי במציאות יכול האדם שלא לאכול רק שאם לא יאכל ימות וא"כ לא הוי שבועת שוא, להכי כתב שהוא לבטל המצוה, משא"כ שלא יישן אין שייך במציאות שלא יישן ג' ימים. אמנם קצת צ"ע, שהרי הרמב"ם הכניס דין שלא יאכל בחלוקה הרביעית שנשבע על דבר שאין כח בידו לעשות והו"ל להכניסו בחלוקה השלישית. ועיין בכסף משנה שם וז"ל: וכתב הר"ן בפ"ג דשבועות דטעמא דיין לאלתר מפני שהוא דבר שאי אפשר דבעל כרחו יישן תוך שלשה ימים הילכך לא חיילא שבועה עליה כלל, ובנשבע שלא יאכל שבעת ימים תמה על רבינו שדימה אותה לשלא יישן שלשה ימים, שהנשבע שלא יאכל שבעה ימים שאני שזה יכול הוא לעמוד על שבועתו עד שיהיה קרוב שיסתכן ואח"כ יאכל שיעור שיהא יכול לעמוד עליו. וכתב הוא ז"ל דטעמא דמילתא, משום דהוה ליה נשבע על דברי תורה שנשבע להמית את עצמו הילכך הוה ליה שבועת שוא. ולי נראה שדעת רבינו שאע"פ שהוא יכול להעמיד עצמו מלאכול עד קרוב שיסתכן מכל מקום כשאוכל אז, הרי עבר על שבועתו ונמצא שנשבע על דבר שא"א לו לקיימו והוה ליה שבועת שוא ולא חלה עליו. וזה הטעם ג"כ בשלא יישן שלשה ימים דכיון שנשבע על דבר שא"א לו לקיימו הוה ליה שבועת שוא ולא חלה עליו הילכך מלקין מיד ואוכל מיד ויישן מיד אם ירצה, דלאלתר דאמר ר' יוחנן קאי בין למלקין אותו בין לישן. ומיהו בירושלמי פרק שני כדברי הר"ן דגרסינן התם שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן מיד, שבועה שלא אוכל שלושה ימים ממתנינים אותו עד שיאכל ומלקין אותו".

⁶⁵ דכיון שאמר "כל" כולל דגים ופשתן וכיו"ב דברים הנולדים וגדלים זה מזה ודברים הנקראים פרי מפרי וגידולי קרקע. (באר היטב שם סי' רלב ס"ק ז ועיין ל"ת סא).

⁶⁶ שם ה"ז חינוך מצוה ל

⁶⁷ והנה העובר על לאו זה צריך התראה, וכן הוא להדיא בר"מ שם [פ"ה ה"ב], ואע"פ שהוא דיבור בלא מעשה צריך התראה, דלא כנראה מדברי הכסף משנה פ"ב מעכו"ם ה"ט גבי מגדף דבדיבור אין צריך התראה, ובר"מ פ"ב מעדות ה"ד וראב"ד שם. (מנחת חינוך שם אות ו).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

ואף על פי שאין שם מעשה, לרוב חומר הענין חייבתו התורה מלקות⁶⁸, ואם היה שונג פטור מכלום.

ד. אחת זו ואחת זו המושבע מפי אחרים חייב

השביעו אחד⁶⁹, שאמר לו אני משביעך שתעשה דבר פלוני או שלא תעשנו, וענה אמן, או לשון אחר שנשמע ממנו שהוא מקבל שבועתו כגון שאמר הן או קבלתי דבריך, הוי כאילו נשבע בעצמו, שכן מצינו בפירוש גבי סוטה (במדבר ה פסוק כב) וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן, ואפילו השביעו גוי או קטן, דהא נענש צדקיה כשהשביעו נבוכדנצר⁷⁰, וקטן לא גרע מגוי.

וכן הדין גם בנדרים⁷¹ שאחד הנודר מעצמו או שהדירו חבירו⁷², ואמר אמן, או דבר שעניינו כעניית אמן שהוא קבלת דבר, הרי זה אסור כנודר עצמו. אבל כשהבירו מדירו משלו אין צריך לקבל דבריו שאפילו לא קבלם אסורים לו, שהרי זה על כל פנים יכול לאסור לו נכסיו עליו בעל כרחו.

טו. לא אכלתי היום ולא הנחתי תפלין היום משביעך אני ואמר אמן חייב

⁶⁸ והנה בלאו זה אם חזר תוך כדי דיבור אינו חייב, עיין ר"מ פ"ב משבועות הי"ז. אע"פ שמלשון הר"מ נראה, דדוקא בשבועה להבא שייך תוך כדי דיבור, אבל בשבועה דלשעבר שעבר העבירה לא אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור, מ"מ מלשון הש"ס נדרים פ"ז ע"א דאמרי בר ממנדרף ועובד עבודה זרה וכו', נראה דבלשעבר ג"כ תוך כדי דיבור כדיבור חוץ מהמנויים, דאלו המנויים ג"כ כבר עברו ומ"מ היה מהני תוך כדי דיבור אי לא משום חומרא דהני, הא בכל מקום מהני, ועיין קצות החושן סי' כ"ח סק"ח. (מנחת חינוך שם אות ט).

⁶⁹ שו"ע ונו"כ יו"ד רל"ז ב

⁷⁰ לבוש שם ומ"ז ס"ק א

⁷¹ שו"ע ונו"כ רט"א

⁷² ודע דבגמ' לא נמצא כלל מודר מפי אחרים וענה אמן ורק בשבועות נמצא זה כמ"ש ולכאורא אין ללמוד בזה נדר משבועה דשבועה ילפינן מסוטה שהשביעה הכהן בשם ולכן שפיר מועיל עניית אמן אבל בנדרים דליכא שם מי יימר דמועיל אך רבותינו סוברים דכיון דאמן הוי קבלת דברים א"כ ממילא הוי כמו שהוא עצמו נדר ואין נראה להם לחלק בין נדר לשבועה. ערוה"ש רט"ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר לעיל דף כה: שמי שנשבע⁷³ שהניח תפילין היום או לא הניח, שנתעטף בציצית או לא נתעטף הרי זה שבועת ביטוי לשעבר, שזה מגיד דבר שנעשה ולא נשבע על המצוה לא לקיימה ולא לבטלה.

טז. כל העונה אמן אחר שבועה כמוציא שבועה בפיו דמי

דכתיב ואמרה האשה אמן אמן

מה שהתבאר שלמדים אנו מסוטה שנאמר בה (במדבר ה פסוק כב) וְאִמְרָה הָאִשָּׁה אָמֵן שֶׁאִם הִשְׁבִּיעוּ אֶחָד⁷⁴, וענה אמן, או לשון אחר שנשמע ממנו שהוא מקבל שבועתו כגון שאמר הן או קבלתי דבריך, הוי כאילו נשבע בעצמו, אבל אם שתק אינו נחשב כלל⁷⁵. ואפילו הרכנת הראש אינו נחשב⁷⁶. וי"א⁷⁷ שגם רמיזה נחשבת כאמירת אמן.

⁷³ רמב"ם שם הלכה יט

⁷⁴ שו"ע ונו"כ יו"ד רלו ב

⁷⁵ כמ"ש הכסף משנה פ"ב מהל' שבועות [ה"א], ודלא כמ"ש בס' אהל יצחק. וע' נודע ביהודא מ"ק יו"ד סי' ס"ז בזה [משי"כ באורך בדין הרמי צבור בלא ענו אמן, ובד"ה ועוד אומר אני וכו' הביא מהב"י בשם הרמב"ן דמי שלא ענה אמן לא חל השבועה ובשם הראב"ד שכתב דהשבועה חל מפי הש"ץ אף אם לא ענה אמן שהוא משביע לדעתם מרצונם וצריך התרת חכם והוכיח מזה דלא כהתשב"ץ שכתב דעכשיו מן הדין החרם מותר ואח"כ כתב לקיים דברי התשב"ץ שנידויו וחרם שאדם גוזר על אחר ודאי נכונים דברי התשב"ץ שא"צ התרה, וכתב לחלק לפי דברי הראב"ד כיון שכל הקהל עומדים ושומעים אמרינן שתיקה כהודאה ולפי דברי הרמב"ן סבירא ל' דלא שייך שתיקה כהודאה שהוא רק גמר בלבו וצריך לבטא בשפתיו וזהו בנדר ושבועה אבל חרם איתקש לשבועה וכו' יעו"ש] ושו"ת פני יצחק סי' ט"ו. וע' תומים סי' צ"ו סק"ה [שהביא ד' השבות יעקב (דלהלן בסמוך) בכותב אני נשבע באלה ובשבועה שכך וכך הוא, דכתיבה הוי כאמירה, ודבריו בנויים ע"ד שו"ת חות יאיר סי' קצ"ד, אבל בשב יעקב חיו"ד סי' מ"ט הכריע כנגדו וס"ל דבכל מילי אין כתיבה כדיבור, והתומים כתב דמ"מ בשבועה דקפיד קרא אביטוי בשפתים זה אף יותר מקרא דמפיהם דגבי עדות, יעו"ש עוד בזה.

ובסוף דבריו מעורר ספק כתנאי בשבועה אם מהני בכתב יע"ש]. דעת תורה שם

⁷⁶ ע"י בפני יצחק [הנ"ל] אי מהני הרכנת הראש לגבי שבועה, והביא מתשו' הרשב"א [סי' אלף וצ"ג] שהובא בב"י אהע"ז סי' צ"ו וקונטרס אחרון שבהפלאה שם סק"ד, שתמה על הח"מ ע"ז דהמעייין בתשו' הרשב"א הנז"ל נראה איפכא דאף דהרכנת הראש הוי כדיבור מ"מ לענין שבועה שמא לא התכונה בהרכנת ראשה לאמת אלא להפכו,

⁷⁷ חלקת מחוקק אבהע"ז צו ס"ק ו ושבות יעקב ח"א סי' קנ"ו מש"כ בענין השבעת אלם ע"ש באורך להוכיח דהרכנה מועיל ואף על גב דגבי שבועות ונדרים כתיב מוצא שפתיך וכו' לא אתי לאפוקי רק בשפתיו ולא בלב וכו' כדאיתא להדיא בשבועות דף כ"ו ע"ב אבל היכא דעביד מעשה בגופו ע"י הרכנה וכו' ודאי דהוי שבועה יעו"ש"ה].

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תקיעת כף הרי זה כאומר אמן⁷⁸.

יז. שבועת העדות נוהגת

יבואר להלן דף ל. בעזרה"ת

הדרן עלך שבועות שתיים

⁷⁸ בשו"ת פני משה ח"ב סי' נ"ג וכ"ה במחנה אפרים הנהות לטור א"ע סי' צ"ו וע' נודע ביהודא מ"ק ח"מ סי' ל"ט בזה מש"כ וז"ל: ובאלמנה שנשתתקה שהקשה למה נסמוך ארמיוזה תתקע כפה. תמהני אטו, תקיעת כף כשאינו דרך שבועה מי מהניושו"ת פני יצחק הנ"ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

